

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 951/12</i>
------------------	-----------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	<i>SSA Mirosław Szwagierczak</i>
	Sędziowie:	<i>SSA Ewa Madera (spr.)</i> <i>SSA Barbara Gonera</i>
	Protokolant	st.sekr.sądowy M. Piekielek

po rozpoznaniu w dniu ***18 grudnia 2012 r.***

na rozprawie

sprawy wniosku ***K. P.***

z udziałem zainteresowanej W. P.

przeciwko ***Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego***

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku ***Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu***

z dnia ***26 czerwca 2012 r.*** sygn. akt ***III U 195/12***

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 951/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 29 grudnia 2011r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie art. 36 i art. 3a oraz art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników, stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno – rentowego K. P. od 1 października 2003 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie spełnia warunków do pozostania w tym ubezpieczeniu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, bowiem nie wykazał on co najmniej rocznego okresu podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniu rolniczemu wymaganego przepisami ustawy z 12 września 1996 r.

o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie nowelizacji tej ustawy z 2 kwietnia 2004 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. P. zarzucił, iż stanowisko pozwanego organu zawarte w zaskarżonej decyzji jest błędne, bowiem nie uwzględnił zarówno obowiązujących przepisów prawa jak i rzeczywistego stanu faktycznego. Podniósł, iż zaprzestał prowadzenia działalności od 2003r., definitywnie wyrejestrowanie tej działalności nastąpiło w 2012r., zaś organ rentowy błędnie przyjął jakoby od 1 września 2003 r. wznowił prowadzenie tej działalności gospodarczej. Zaznaczył, że z tytułu działalności gospodarczej w okresie objętym decyzją nie osiągał żadnych dochodów, a utrzymywał się z pracy w gospodarstwie rolnym, w związku z czym objęty został ubezpieczeniem rolniczym, z którego to tytułu uiszczał składki. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji.

Odpowiadając na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z powołaniem tej samej argumentacji, która była podstawą wydania kwestionowanej decyzji.

Wyrokiem z 26 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy ustalił, iż od 1 stycznia 1989 r. K. P. wspólnie z żoną W. P. prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni 4,45 ha. Od 15 czerwca 1989 r. wnioskodawca prowadził również pozarolniczą działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług budowlanych, która to działalność była zarejestrowana w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Wójta gminy C. pod numerem(...). Z tytułu prowadzonej działalności wnioskodawca objęty był powszechnym ubezpieczeniem społecznym. 2 stycznia 2003 r. w związku z zawieszeniem prowadzonej działalności gospodarczej z 1 stycznia 2003 r. wystąpił on do ZUS z wnioskiem o wyrejestrowanie z ubezpieczenia społecznego

z powyższego tytułu. Zaświadczeniem z 22 stycznia 2003 r. ZUS potwierdził, że w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą od 1 czerwca 1989 r. do 31 grudnia 2002 r. wnioskodawca był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego. Dokument ten wnioskodawca przedłożył KRUS wraz z wnioskiem o objęcie go rolniczym ubezpieczeniem społecznym począwszy od 1 stycznia 2003 r. W formularzu zgłoszenia do ubezpieczenia oświadczył, iż od oznaczonej daty prowadzi wyłącznie gospodarstwo rolne, a dalej że nie prowadzi działalności gospodarczej oraz nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. W rozpoznaniu złożonego wniosku decyzją z 13 lutego 2003 r. KRUS stwierdził podleganie K. P. rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu z mocy ustawy od 1 stycznia 2003 r. Decyzja ta zawierała pouczenie, iż rolnik lub domownik podlegający ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmujący pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będący pracownikiem i nie pozostający w stosunku służbowym, nadal podlega rolniczemu ubezpieczeniu, o ile złoży w tej sprawie stosowne oświadczenie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Sąd pierwszej instancji ustalił również, że od 1 września do 31 grudnia 2003 r. wnioskodawca z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlegał ubezpieczeniu w ZUS. Ustalił ponadto, iż z tytułu tej działalności za rok 2003 wykazał on przychód w wysokości 15.630,18 zł, a za lata 2004 – 2011 przychód zerowy.

O prowadzonej po 31 grudnia 2002 r. działalności gospodarczej wnioskodawca nie powiadomił KRUS. Po objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników nie składał również oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego jak również zaświadczenia o formie opodatkowania, czy kwocie należnego podatku od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy ustalił także, iż w ewidencji działalności gospodarczej nie odnotowano zawieszenia wykonywania działalności prowadzonej przez K. P., a jej wykreślenie z ewidencji nastąpiło dopiero 31 stycznia 2012 r. Wnioskodawca nie zgłosił również przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej w urzędzie skarbowym. Zebrane w sprawie dokumenty Sąd uznał za wiarygodne. Odmówił natomiast wiarygodności zeznaniom wnioskodawcy jak i jego małżonki w zakresie w jakim twierdzili, że po 31 grudnia 2002 r. nie prowadził on

działalności gospodarczej, zaznaczając, iż w tej części zeznania te nie znajdują potwierdzenia w dowodach z dokumentów, podkreślając dalej, że brak przychodu nie stanowi czynnika decydującego o rzeczywistym prowadzeniu działalności gospodarczej. W ocenie Sądu, wnioskodawca nie dowiódł, iż w spornym okresie nie prowadził działalności gospodarczej. Przyjął, że w stanie faktycznym sprawy, jedynie przepis art. 2 ustawy z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mógł stanowić dla wnioskodawcy podstawę prawną wyboru rolniczego ubezpieczenia społecznego w sytuacji prowadzenia przez niego działalności gospodarczej podjętej przed 1 stycznia 1997 r. Przepis ten warunkował jednak wybór tego systemu ubezpieczenia od złożenia stosownego wyraźnego oświadczenia w tej kwestii w ZUS bądź w KRUS. Takiego zaś oświadczenia wnioskodawca nie złożył. Zazaczył, że odwołujący nie spełniał również przesłanek do objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym wymienionych w art. 5 a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2004 r. Choć bowiem przepis ten nie wymagał składania oświadczenia o kontynuowaniu rolniczego ubezpieczenia społecznego przez rolnika prowadzącego działalność gospodarczą, to stawiał warunek legitymowania się co najmniej jednorocznym okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w dacie wejścia w życie ustawy zmieniającej ustawę o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. w dacie 1 stycznia 1997 r. Wnioskodawca zaś takiego okresu podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu nie wykazał. Przed podjęciem działalności gospodarczej, nie legitymował się on bowiem co najmniej rocznym okresem podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Końcowo Sąd zaznaczył, iż wnioskodawca nie spełnił również warunków do pozostania w rolniczym ubezpieczeniu społecznym określonych w art. 5a powołanej ustawy w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 r. ani też w art. 5 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz zmianie niektórych innych ustaw. W podstawie prawnej wydanego orzeczenia poza wyżej wymienionymi przepisami Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu powołał art. 477⁽⁽¹⁴⁾⁾§1 kpc.

W wywiedzionej od powyższego orzeczenia apelacji K. P., zaskarżając wyrok w całości zarzucił naruszenie prawa materialnego w tym ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników przez przyjęcie, że nie spełnił on warunków do objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym, a dalej prawa procesowego, a to art. 233 §1 kpc przez naruszenie zasady wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności przez ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego sprzecznie z zasadami doświadczenia życiowego w sposób jednostronny, niekorzystny dla niego. Zarzucił również sprzeczność ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że nie zaprzestał on prowadzenia działalności gospodarczej po roku 2002. W uzasadnieniu skarżący naprowadził, iż wydane orzeczenie jest dla niego krzywdzące, gdyż skutkuje wstecznym pozbawieniem go prawa do rolniczego ubezpieczenia, co rodzić może zagrożenie że ZUS zażąda uiszczenia składek, pomimo, że od końca 2002 r. nie prowadził on żadnej działalności gospodarczej. Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie złożonego odwołania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił i zważył, co następuje :

Apelacja wnioskodawcy jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Dokonując oceny prawnej sprawy przypomnieć należy, iż stosownie do art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnicze ubezpieczenie społeczne wyłączone jest - według zasady niepodlegania jednocześnie dwu systemom ubezpieczenia społecznego - w czasie podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, zdefiniowanemu w art. 6 pkt. 12 tej ustawy jako ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach. Celem takiego uregulowania, jest zapewnienie ubezpieczenia społecznego osobom, dla których prowadzenie działalności rolniczej jest zawodem, stanowiącym ich podstawowe zajęcie i stałe źródło utrzymania, i które z tego właśnie względu nie mają innego tytułu do ubezpieczenia. Z konstrukcji wspomnianych przepisów wynika, iż podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników następuje z mocy prawa, i tylko w przypadku spełnienia określonych w tych przepisach przesłanek, co organ rentowy potwierdza wydając decyzję (deklaratoryjną) o podleganiu temu ubezpieczeniu. Zauważyć należy, że osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, zarówno pod rządami aktualnie obowiązującej ustawy z 13.10.1998

r. o systemie ubezpieczeń społecznych jak i uprzednio z mocy art. 1 ustawy z 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (tekst jednolity Dz.U.89.46.250), podlegały ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Ta ostatnia ustawa regulowała również sytuację ubezpieczeniową osób, które spełniały równocześnie warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym określonym ustawą i ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, wskazując w art. 2 ust. 2, że takie osoby podlegają ubezpieczeniu określonymu w ustawie, a więc ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Ubezpieczenie to, poza niektórymi wypadkami określonymi w art. 2 tej ustawy, miało charakter obowiązkowy, wobec czego jego istotę stanowiło zarówno powstanie niezależne od woli objętych nim podmiotów (z mocy samego prawa), jak też brak dobrowolności w opłacaniu składek na ubezpieczenie. Dopiero rozwiązania prawne wprowadzone ustawą z 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 96 nr 124, poz. 585), dopuściło możliwość wyboru systemu ubezpieczeń w przypadku zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego – rolniczego i z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Nowelą tą dodano do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 5a. Zgodnie z jego treścią rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu, przy czym może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. Jednocześnie w art. 2 tej nowelizującej ustawy znalazł się zapis zawierający szczególną klauzulę intertemporalną. Stosownie do niej rolnik lub domownik, który w dniu wejścia w życie tej ustawy tj. 1.01.1997 r. podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, a spełniał inne warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie, mógł złożyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać temu ubezpieczeniu z wyłączeniem innego ubezpieczenia społecznego. Regulacja ta umożliwiła zatem dokonanie wyboru rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego wyłącznie przez osoby, które najwcześniej w dniu 1 stycznia 1997 r. - bez względu na wcześniejsze podleganie ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących działalność gospodarczą - spełniały warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie (p: wyrok SN z dnia 30 czerwca 2000r. sygn. akt II UKN 618/99). Zauważyć przyjdzie jednak, że samo opłacanie składek w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie było równoznaczne z oświadczeniem o wyborze systemu ubezpieczenia w rozumieniu art. 2 powołanej ustawy z dnia 12 września 1996 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2008 r. I UK 255/07, OSNP 2009/11-12/150).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności przedmiotowej sprawy przypomnieć należy, że K. P. został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników z dniem 1 stycznia 2003 r., a podstawą wydania decyzji w powyższej kwestii była dokumentacja przedłożona przez niego pozwanej Kasie. Z dokumentów tych wynikało m.in., że skarżący jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 4,45 ha i nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej. Treść zaświadczenia wydanego przez ZUS załączonego do zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych potwierdzała, że z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 czerwca 1989r. do 31 grudnia 2002 r. wnioskodawca był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego. Przeprowadzone przez KRUS postępowanie wyjaśniające, podjęte po uzyskaniu przez ten organ z urzędu informacji o kontynuowaniu przez wnioskodawcę działalności gospodarczej po 31 sierpnia 2003, i podleganiu z tego tytułu powszechnemu ubezpieczeniu społecznemu w okresie od 1 września 2003 r. do 31 grudnia 2003 r., przy braku zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej jak i do urzędu skarbowego zawieszenia tej działalności, skutkowało wydaniem kwestionowanej decyzji o ustaniu ubezpieczenia rolniczego wnioskodawcy począwszy od 1 października 2003 r. (w wymiarze kwartalnym) przy powołaniu jako podstawy prawnej art. 36, art. 3a, oraz art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 50 poz. 291 ze zmianami). Sądowe postępowanie weryfikujące potwierdziło prawidłowość ustaleń organu rentowego dotyczących kontynuowania przez wnioskodawcę działalności gospodarczej po roku 2002 r., a dalej zasadność kontrolowanej decyzji. Wnioskodawca począwszy od 1 września 2003 r. nie spełniał bowiem warunków do objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym. Stąd też prawidłowo z nastaniem kolejnego

kwartału został z ubezpieczenia tego wyłączony. K. P. nie skorzystał bowiem z przysługującego mu stosownie do treści art. 2 ustawy z dnia 12 września 1996 r. zmieniającej ustawę o ubezpieczeniu społecznym rolników prawa do wyboru ubezpieczenia rolniczego, a tylko ten przepis mógł stanowić dla niego podstawę prawną do pozostania w systemie rolniczego ubezpieczenia społecznego przy kontynuowaniu działalności gospodarczej. Nie spełniał on także przesłanek określonych w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a to zarówno w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2004 r. jak i po tej dacie. Jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszoinstancyjny w aktach organu rentowego brak jest jego oświadczenia w przedmiocie wyboru tego systemu ubezpieczenia. Jednocześnie po roku 2002 w dalszym ciągu figurował on w ewidencji działalności gospodarczej, oraz składał deklaracje podatkowe, a w okresie od września do grudnia 2003 r. podlegał ubezpieczeniu w ZUS z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Wykazał również za rok 2003 przychód z tytułu tej działalności. Co prawda nie wykazywał on przychodu za lata 2004 – 2011, ta jednak okoliczność pozostaje bez znaczenia dla jego sytuacji ubezpieczeniowej. Przypomnieć należy, iż status przedsiębiorcy uzyskuje się z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców, a w przypadku osób fizycznych także po uzyskaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Utrata tego statusu wiąże się z wykreśleniem tej działalności z ewidencji. Zatem działalność gospodarcza podlega obowiązkowemu zgłoszeniu organowi ewidencyjnemu. Obowiązek ten obejmuje również zmiany stanu faktycznego i prawnego odnoszące się do przedsiębiorcy i wykonywania przez niego działalności, powstałe po dokonaniu wpisu do ewidencji. Tak więc okresowe zaprzestanie prowadzenia działalności z różnych przyczyn, czy jej niepodjęcie powinno być do ewidencji zgłoszone i wpisane. Z wpisu do ewidencji wynikają zatem również inne konsekwencje prawne w szczególności przewidziane w prawie podatkowym i ubezpieczenia społecznego - domniemanie prawne, zgodnie z którym osoba wpisana do ewidencji jest traktowana jako prowadząca działalność gospodarczą (art. 244 kpc). Można więc stwierdzić, że osoba, która jest wpisana w ewidencji działalności gospodarczej, a nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia tej działalności, powinna być traktowana jako prowadząca taką działalność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.11.2005 r. sygn. I UK 80/05). Powyższe uwagi odnoszą się również do stanu prawnego obowiązującego przed 20 września 2008r, kiedy to weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004r. nr 173, poz. 1807 ze zmianami), którą wprowadzono obowiązek zgłaszania przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej. Przed nowelizacją pojawiały się w praktyce informacje osób prowadzących działalność gospodarczą o jej zawieszeniu, a od instytucji ubezpieczeniowych zależało, czy informacja ta będzie wystarczająca do wzruszenia powyższego domniemania. W rozpoznawanej sprawie zgromadzony w materiał dowodowy, wbrew twierdzeniom wnioskodawcy, nie daje podstaw do obalenia domniemania o prowadzeniu przez niego w spornym okresie działalności gospodarczej. Przyjąć zatem należało za Sądem Okręgowym, dzieląc dokonane przez niego ustalenia jak i ocenę prawną sprawy, iż w stanie faktycznym sprawy organ rentowy, który ujawnił okoliczność wykluczającą dopuszczalność objęcia wnioskodawcy w spornym okresie rolniczym tytułem ubezpieczenia, był władny wydać decyzję korygującą z mocą wsteczną bezpodstawnie wcześniej ustalony tytuł rolniczego ubezpieczenia społecznego.

W świetle powyższych wywodów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 kpc.

(...)

1) (...)

2) (...)